

Latweefchu Awises.

Nr. 49.

Zettortdeenâ 6. Dezemberî.

1862.

S i n n a.

Latweefchu draugu beedriba 21mâ Nowemberi Rihgâ noſpreedufe un leel Awifchu draugeem iſſlud-
dinaht: ka **nahkoſchâ 1863ſchâ gaddâ Latweefchu Awises** tâ pahrtaiſhs: Latweefchu
Awises dohs weenâ neddelâ weenu bohgeni (4 lappas), ohtrâ neddelâ puſſohtra bohgeni (6 lappas)
un leelaku papihru. Lihdiſſchinnigu Latweefchu Awifchu peelikkumu (Basnizas un Miſſiones ſinnu)
weetâ dohs pahneddelahm (4 lappas) par Awifchu peelikkumu tahs jaunâs Awises: „**Zella beedris**,“
fo Diketu mahjitajs J. Reikens usnehmees apghadht. Schihâ Latweefchu Awises ar ſawu peelik-
kumu: „**Zella beedri**,“ par wiſſu gaddu makfahs weenu **ſudraba rubuli**, dabbujamas
ar paſti un apſtellejamas kâ lihdiſ ſchim: Rihgâ pee **Dr. Buchholz** un **D. Minus** kungeem, **Jelgawâ**
Awifchu namnâ, **Walmeerâ** pee **R. Wahrhufen** lunga rahtuſſi, **Limbaſchôs** pee **Kauping** lunga
un wiſſôs paſtes namnôs un luhdsam wiſſus mahjitajus, ſkohlmeiſterus, teefas ſkrihwerus un zittus
Awifchu draugus itt mihligi pee ſcho Awifchu apſtelleſchanaſ preepalihdſeht. Kaſ lihdiſ jaunam gaddam
„**Zella beedri**“ ween apſtellejuſchi, to dabbuhs par 50 kap. ſ. Skaidras ſinnas par to iſlaidihâ ar
ihpaiſchi drukkatu grahmatu. **Jelgawâ**, 24tâ Nowemberi 1862. **R. Schulz**,

Latweefchu draugu beedribas wezzakajs.

Awifchu - ſinnas.

Maſkawa. Keiſera augtaiſ brahlis Leel-
wirſts **Michael Nikolajewitſch** 20tâ Nowem-
berî no **Warschawas** iſbrauzis un 23ſchâ Nowem-
berî **Maſkawâ** ebrauzis. Arri Bruhſchu **Prin-
zis Alberts** **Maſkawâ** nobrauzis.

Maſkawâ Keiſers 25tâ Nowemberî wakkarâ
Kremla leelâ iſtabâ peenehmis ſahli un maiſi, fo
bij atneſſuſchi 275. **Maſkawâs** gubernementâ ap-
rinku-piſſatu un arri ſemneeku preeſſchneeki. Kei-
ſers **Meera**-kungeem iſteizis, ka teem uſtizzoht un
tad ar Keiſereeni noſtahjees leelas iſtabas widdû,
pawehlejis ſemneekem tuwotees un tohs ar ſpehzi-
geem, laipnigeem wahrdeem paſſubbinajis uſtizzigî
paklauſiht. No leela ſirds-preeka ſagrahbtî ſemneeki
tad no ſirdspilnibas ſaukdami **Urrah** til tad bei-
guſchi ſaukt, kad Keiſers ar Keiſereeni jaw
bij eegahjuſchi ohtrâ iſtabâ.

Behterburgas Awises „**Seemela bitte**“
rakſta, ka karrâ-luggu undropzeerus, kad apwai-
nojuſchees, tikkai ar arreſti warroht apſtrahpeht,
un ka karrâ-luggu ſaldatus tikkai tad ar ſitteneem
warroht ſohdiht, kad iſrahdiſjees, ka arreſta jeb
gitta ſtrahpe pee tahdeem neneeka naw palihdſejuſe.

Warschawâ leela preeka deena bijuſe, jo 24tâ
Nowemberî eefwehtijuschi jaunu eisenbahni, kaſ no
Warschawas eet us Bruhſchuſemmi us **Brombergas**
piſſatu. Bij fanahkuſchi dauds augti un ſemmi,
ir no Bruhſchuſemmes un pirmo reiſi braukuſchi pa
ſcho zellu. Arri turrejuſchi leelu gohda maltiti un
diehruſchi muhſu Keiſera. Bruhſchu **Rehnina**
un ir to wihru weſſelibu, kaſ ſcho jaunu zellu
taifjuſchi.

Enlantes waldifchana **Dahneem** wehl grah-
matu laiduſe iſrahdidama, ka **Dahneem** eſſoht ja-
darra ar **Schleſwikes**, **Olſteines** un **Lauenburgas**
ſemnehm tâ, kâ ſennak noſpreeſſis un kâ **Wahzu**
walſtu-beedriba, (pee kurrâs arri peeder **Olſteine**
un **Lauenburga**), pehzi ſikkumeem to praſſoht, tad
tikſkai warreſchoht beigt to ſtrihdi, kaſ **Dahneem**
ar **Wahzemmi** ſcho ſemmu labbad, fo **Dahnu**
Rehninſch walda.

Enlantes waldifchana iſteikufe un arri **Kree-
wu** un **Sprantſchu** waldifchanaſ ſklaidri teikufas,
ka ne warroht **Greekereem** par **Rehninu** nowehleht
ne **Enlantes**, ne **Sprantſchu**, ne **Kreewu** **Prinzi**;
jo ſikkumi to aiſleeds. Lai nemmoht par ſawu
Rehninu kahdu gribboht, teem ne leegſchoht un

fakka, ka teem warroht ušteift: Portugales jauna Rehnina te hwu, nelaika Rehnineenes Marias laulatu draugu un Rehninu Werdinandu, kas dšimmis Wahzsemmes Prinziš, Kohburgas Erzoga, Belgias Rehnina un nelaika Printšcha Alberta (Enlantes Rehnineenes laulata drauga) brahliš.

Greekeru walšis. Kà rahdahš, tad wišša walšis gribb par Rehninu dabuht: Enlantes Rehninees ohtru dešlu, Prinzi Alwredu. Telegrawes sinnaš rakšta, ka wiššur, kur jaw fanahkuši uš iswehleschanu, šcho Prinzi wehloht par sawu Rehninu. Galwas-pilšatà Attenè nahkuši 2 reišes ar leelahm preeka un gohda parahdišchanahm pee Enlantes walšis-weetneeka un luhgušchi un is-teifušchi, ka Prinzi Alwredu gribboht. Enlantes weetneeks gan firšnigi pateizis par tahdu gohdu, ko wišša Prinzi parahdoht, bet ne spehjoht teem apfohliht, ka pehž wišša prahta un luhgšchanas notikšchoht. — Wehl telegrawes sinnaš rakšta: No Londones sinna atšfrehjuše Attenè, kas šklaidri fakka: Enlantes waldischana ne warroht nowehleht, ka Prinziš Alwredš par Greekeru Rehninu tohpoht želtš. Greekeru waldischana tuhdał pawehlejuše 24tā Nowemberi wehletajeem fanahkt un isšteift, kahdu nu gribboht.

Italias Ministeri no šawa ammata atlaifti un jauni želti. Wariniš želtš par Ministeru Presidentu. Redšehš kà šchee nu darrihš, jo Keišers Napoleons paleek pee šawa padohma un no Rohmas ne gribb liht iscet šawam karee-spehšam.

Amerikas karee-weetās nekas naw notizzis, kas buhtu šahštams. Karee-pulki štaiga šchurp turp, isškaujahš daschās kauschanās, woi arri šakrahjahš kahdā weetā leelōš pulkōš un tā tuwojahš, ka dohma nu buhš leela nišna kauschanahš, žaur kurru weenam jeb ohtram buhš wiršrohka, bet pehž neko wairš ne dšird un paleek kà bišis, karsch un pohšis! — Arri Mešikā Napoleona karee-spehšš neneeka wehl naw padarijis. Šakka, ka žekki wehl effoht par daudš šlikti, tã ka Sprantschi ne spehž dohšees uš Mešikas pilšatu, kur taišahš šipri prettim turrešees. — 3.

Behmeru semmè nomirra šcho waffar 95 gaduš wežš wihšš, kas šawā muhšchā bij daudš nau-das par miškū pišpiti isdewiš. Šawā kalenteri patš bij uššihmejis, ka no 17ta gadda effoht eefahžis šmehleht un šawā muhšchā 2 tuhšt. 670

rubufus par tabbaku isdewiš. — Irre aprehkinahtš, ka 55 milj. mahžinas tabbakas ilgadda audšina-joht, kas lihds 300 milj. dahlđerus maksajoht.

Enlante. Pehrnažā gaddā irr Enlante 487 milj., Irlande 50 milj. un Škohtu semmè 56 miljonu grahmataš ar pastu suhtitaš. It uš katru žilweku isnahkt 20 grahmataš. Wehl ar pastu suhtitaš 72 milj. 300 tuhšt. Awišču lappas un 12 milj. 300 tuhšt. grahmatu pakšas. —

Špandawā wiršneekš Schulze isgudrojis jaunu šchaujamo pulweri, kas Berlinè isprohwehtš un derrigš atrastš. Šklaidras sinnaš wehl truhšt, kà pulweriš fataišihtš, bet ohgles un fehrš ne effoht wišš pee šchi pulwera; tapehž wiššchi pee šchawšchanas ittin nekahduš pelnumuš plintè ne atšahjoht. Šchi pulwera fataišišchana ne effoht nemaš til škunštiga un ne maksajoht neds leelu pulšinu neds daudš nau-das. Wiššewairak wiššch žaur tam tohti derrigš, ka ne effoht no drehnuma til bailigš, kà muhšu taggadejais pulweriš. Apštipri-natōš pilšatōš wiššch buhš žaur tam tohti derrigš, ka to drohšchi jo drohšchi warr no aišdedšinaschanaš isšfargahkt, kad wehl nesataišitu diwās dakšas paglabba; tikkai kad abbas dakšas šaleek lohpa, tad pulweriš degg. Šchim pulwerim effoht appaši graudini, bet isšfattotees gaischi pelheks kà šahga šklaidas. Warrbuht ka Bruhšchu karee-spehšā žittu pulweri ne bruhheks, ka šcho; jo Sprantschu dšeltenais, Wihnes kaltais un Šštreikeru šchaujama bohmwilla nebuht ne effoht wairak derrigaki kà šchis. Gehžereem, šam arri šlawjā laikā uš žakti ja-cet, arri buhtu šchis pulweriš tohti derrigš. J. K.

Welais pulštens Masšawā.

Kaut gan Masšawa žaur breešmigeem kareem, žaur mehri, baddu un leeleem uggunš grehškeem daudš, tohti daudš žetufi, — kaut gan Tartari, Monguli, Keišchi, Pohli un Sprantschi ap wiššnu daušjušchees pohštidami, kaudami un dedšina-dami, tad tomehr wiššas pamattu naw wehl nekahdas breešmas, nekahda warra spehjušiš kustišoht. 1812 eegahje lepnais Napoleons ar sawu warrēnu karee-spehšku un atkal — wežža štalta Masšawa šakritte, kaut gan ne žaur wiššna rohku, tad tomehr wiššna dehkt, pelnu lohpaš. Bet ir šchoreiš pelnu lohpaš drihš šudda un wežža Masšawa

pazehla fawu gohda galwu wehl jo lepnaki nekä pirmäs reisäs un stahw wehl schodeen ar faweam 15 tuhft. nammeem, 400 basnizahm, dauds krahfchnahm pillehm un leeleem kohfcheem klohfte-reom. Winna irr tä fakkoht Kreemusemmes firds, ne wis ween tadeht, fa winna walsts widdü guft, bet tadeht, fa pee winnas itt ihpafchi warr Kreemu tautas dshwi un buhschanu pasibt. Tur irr dauds peeminuas par wezceem Kreemu laikeem un notiffumeem. Wiswairak atrohдахs tahdas peeminuas wezzä Kremlä, tas irr krepostä, kas paschä pilsata widdü ar 60 pehdu augstu muhri kahdu juhdsi semmes eenemm. No tahm dauds wezzahm ehkahn, kas schinni Kremlä atrohдахs, irr ta pils, kurrä wezzi Kreemu waldineeki mahjojusch, ta jaukala. Ap scho pilli stahw dands basnizas, starp kurrahm arri kahds pulkstena tohrnis, Zwan Welikt saukts, 32 pulkstenuš nesš, no kurreem tas wisfeelakais 4 tuhft. puddus, tas irr 400 birkawas swerr un irr 15 pehdas augsts un tilpat plats. Zittureis stahwejis winna weetä wehl dauds leelaks pulkstens, bet tas jow fenn fawu kalposchanu beidsis, taggad faplihsis turpat blakkam us 5 pehdu augstu pamuhri nolikt.

Scho pulksteni 1654 gad. Kreemu Zars Alekšis preeksch Maslawas Marias basnizas lizzis 8 tuhft. puddu smaggu leet. Wairak tä 30 gaddus bij jaw kalpojis, tad iszehlahs Kremlä leels uggungrehts un leelais pulkstens faprahga. 1733schä gaddä pawehlejusf Keisereene Anna winnu atkal pahrelet un wehl 2 tuhft. puddu warra klahp peelik. No schi laika nu ne warr itt skaidri sinnaht, kas ar winnu notizzis. Daudis stahsta, fa hijis ihpafchä pulkstena tohrni pee warrena bakka peestiprinahts un pee winna skannas warrejis zilweks gandrihs prahtu un samannu saudeht. Woi nu tas leelais bakkis luhsis, jeb woi atkal kahda uggung tur dauhsjufees, to skaidri ne finn, tilkai to wehl dasch atgahdajahs, fa leelais pulkstenis fawu deenestu drihs beidsis un semmē gahdamees faplihsis. 1836 gaddä pawehleja Keisers Nikolai scho milseuu no 30 pehdu dsikkas bedres iswillt un us peeminnetu weetu, 5 pehdas augstu pamuhri nolikt; tur winsch wehl taggad stahw. Zaur masahm durwtinahm eelsch pamuhra warroht pulkstena eekschpuffe ee-cet, tur mehle (skandinatajs) teel paglabata. Schis pulkstens swerr 12 tuhft.

puddu, jeb muhfu swarrä 1 tuhft. 200 birkawas. Winna beesums isnesš 2 pehdas, appafschas zaurmehrs 22 pehdas un augstums ar wissu ohfu 21 pehdas. — Kreewi stipri wihri buhdami mihl arri stipras lectas. No leelahm stiprahm ehkahn, bet itt ihpafchi no labbeem pulksteneem winni irr leeli draugi. To warr dauds mas pee tam noprast, fa Maslawä ween effoht 2200 pulksteni! —A.

Rä grahmatu drukkafchana isdibbinata.

(Stattees Nr. 48.)

Tu nu Gutenbergis eewasinnahs ar baggatu birgeri, Jahni Waustu wahrda. Tam isstahstija, to effoht eefahjis un pee tam teiza, ja winnam ar naudu palihdsetu, tad pateesi isdohtohs. Schis gudrs un mahzihts wihrs buhdams, nomannija, fa Gutenbergga eefahhts darbs laimeschotees, labpraht ar winnu faweenojahs, diwi reis naudu aisleeneja un wissu eerikleschanu sagahdaja; bet par to Gutenbergim wissus darbus wajadseja usnemtees un wissas leetas Waustam par kiblu norakstih; tomehr bij preeka pilns par atrastu paligu! Nu jo uszihtigi darbu sahka, un redsi, te winnam labbaki weizahs nekä Strahsburgä. Gefahkoht winsch kohka bohkstabus greeja, bet tee ahtri nodilla; pehz nehma fwinnu jeb alwu un ar teem labbaki gahja, bet bohkstabi bij mihsiti. Tad taifija no dselses, bet atkal nelaimē; jo bohkstabi bij par zetu un drukkajoht papihrim speedahs zauri. Arri wehl treschu wihru nehma paliga, ar wahrdu Behteri Scheyperi, kam lohti labba faprafchana un bij Gutenbergim brangs paligs. Nu isdibbinaja fajauktu metalli, kas ne pa zetu neds par dauds mihsita. Tad arri fataifija pehrwi preeksch drukkafchanas, jo luyyatu ohgtu (degta) weetä, to Gutenbergis lihds schim bruhleja, fawahrija kihner-ohgles ar linnsehllu elji. Wehl jo teizam u leetu Scheypers isgudroja, prohti: bohkstabus ar pohrmi isleet.

Gefahkoht prohweja schee trihs wihri masas grahmatinas drukkah, wiswairak pahbaru-grahmatas, kas ne wissai labbi isflattijahs, bet lehtuma deht tappa pahreelam pirkas. Pehz jo leelaku darbu eefahka; winni sahka bihbeles drukkah. Bet Gutenbergis irr noschelosams, kas wissa darba weddejs un pelnitajs hijis, un tomehr nopelnitu lohni paspehlejis. Waustis lohti baddigs buhdams grib-

beja to naudu aisturreht, kas Gutenbergim jadabbu. Tapeh; ar Gutenbergi fastrihdejahs un par to nau-
du, ko wiinam aisteenejis, atnehma wiffus boh-
stabus un druffas-preffi, un ta tad schis teizams
wihrs leela nabbadfibā nomirris. Tad Wausts un
Scheppers jo wairaf sabeedrojahs un Scheppers
prezjeja Wausta meitu. Wausts nomirra Parisē,
kur aisgabjis bihbeles pahrdoh. Pirmas bihbeles
bij brihnum dahrgas; jo toreis bihbele maksaja 100
ir 200 gulshus, un pee tam preezajahs, ka tif leh-
tas effoh. Bet muhki gauschi dusmojahs par scho
jaunu skunsti, zaur ko wiinu pelna isnihkusi; jo
nu warreja grahmata par lehtaku naudu dabbuht.

Tā nu schi skunste deenu no deenas jo wairaf
pahrlabbojusees, un gan garrigas, gan laizigas
grahmata laudis isplechahs, kas par lehtu jo
lehtu naudu dabbujomas; jebchu pee iflatras grah-
mata ne tiklai weenam, bet diweem jeb wairaf zil-
wekeem deefgan janopuhlejahs. Woi jaw kahds
no muhsu Awischi lassitajem iskaltijis, zil boh-
stabu muhsu Awisēs jeb kaut kahdā grahmata? Ne
tizzu. Domehr sezzirim tee pa weenam ween jafa-
stelle, pee lam gan azzis apschibb un rohkas pee-
kubst ne-iskaltimus bohstabus pahrskattoht un fa-
leekoht. Ja lassitaji sinnatu, zil uemānigam
pee tam waijaga buht, tad pateesi ne launotohs,
ja kahdureis Awisēs jeb kaut kahdā grahmata misse-
fchanohs atradduschi; bet no firde pateiktu, ka
par tif lehtu maksu irr ko palassitees. Lai tadeht
flawejam gudru wihru, kas mums tahdu labbumu
gabdjais, ka nu kohschi drufflata un lehtas grah-
mata warram dabbuht. . . . . n.

Smeekli.

Kahds leels stahes dsinnejs, kas sawa tehwa
mantu isfchkehrdejis, gribbeja wezzu gohda
wihru peefmeet, kas jaunas mohdes drehbes ne
zeeni, un us to fazzija: „Tee swahrki, ko juhs
taggad walfajat, gan wehl irr no juhsu tehwa?“
— „Tā irr gan, bet mannim arri wehl daudf

jittas mantas irr no manna tehwa tehwa.“ atbildeja
wezzais meerigi ohtram, kas tā us mutti fistis ais-
gabja. — G. F. S.

Kahds semueeks bij wiffu sawu mantu preefsch
dehla isaudsinafchanas nodewis, un kad redseja,
ka tas par to neka ne bij mahjijees, tad fazzija no-
puhsdamees: „Al, zil gohwis esmu preefsch scha
weeniga lohpa nodewis!“ —ld.

Sluddinafchanas.

Weena Krohna muischa ar 230 pnhra-weetahm stipri
eesuhdotu arramu semmi, wifswairaf kweefchu semmi
un lihds 300 wesumeem seena no plawahn un ar jau-
nahm ehkahn, us nahloscheem **Jurgeem 1863** us
arrenti isdohdama. Skaidraku sinnu warr dabbuht
Bankawas (Bankausbes) meischafunga muischa stary
Wezz-Auzes un Waddaffes muischu. 3

Skrihwermuischas (Römershof) Labrenzehna faim-
neefam **Jahnam Veijnam** 23schā Nowembera nakti
iseijoht, trihs sirgi isfagti no stakka. 1) Weena melna
kehwe, 4tā gaddā, furrāi us pascha purna masa balta
sahme. 2) Weens melns sirgs 6 gaddus wezz, ar lee-
lahm frehpehm, kas us abbahm mallahm stahweja.
3) Weens farkans sirgs, 10 gaddus wezz, lam freisa
azzs issahpejust. Kas par scheem sagteem sirgeem
Skrihwermuischas waldifchanai kahdu usrahdischannu
warr peenest, tam **25 rubl. f.** naudā teel fohlti. 3

Es zaur scho sinnamu darru, ka es labbas **ahbo-
lina-fchklas**, kas gruntigi dihgst, virku. 3

Danl. Minus,

Rihgā, Kalku-celā, Nr. 10.

Kahdi tuhstoschi brakka-zigarrī no tihras fwefeh-
semmes tabakas, tohp pahrdohi 100 gabbali par 1 ru-
buli sudr.; tāpat arridsan teel usieikti ittiin labbi
zigarrī no 2 rubl. 50 kap. un 1 rubl. 50 kap. par 100
gabbaleem, dabbujami pee **Adolf Kleinholz**, 3

Rihgā, masā Kalleija celā, Nr. 25.

Es tē wisseem sinnamu darru: ka es sawu **apteeki**,
kas Jelgawas Latweefchu basnijai teescham prettim
leelajā celā, esmu pahrdewis **J. van der Vellen** kun-
gam un turprettim esmu nopirzis to apteeki, kas
H. G. Schlegela fungam peederreja leelajas celas
un pastes celas stuhra namū. 3

G. Gley.

S i n n a.

Latweefchu Awischi Nr. 48 drufferim kahdās lappās missejees, jo pirmejas lappās labbā puffē
12ta rinde naw tur, kur waijaga, bet ohtrā (190tā) lappā, paschā pirmā rindē augscham lista. Zeen. lassitaji
to mibligi peedohs.

Von der Censur genehmigt. Mitau, den 4. Dezember 1862. Nr. 202.

Druckt bei J. F. Stiefenhagen und Sohn in Mitau.

Uwifchu

Miffiones

Nr. 23.

peeliffums.

finnas.

1862.

L. Par Deewa walstibu paganu starpâ.

(Stattees Uw. v. Nr. 22.)

Pee schihs Metodistu draudsēs un winnu miffionareem gan irr teizama winnu leela pazeeschana un winnu dedfigs prahts pee zilweku atgreeschanahs. Tomehr weena leeta pee teem naw teizama, prohti schi, ka tee mahja, ka ikkatram zilwekam pascham buhs sinnaht un fajust, kahdâ brihdi un kahdâ wihsē tas pee dshwas tizzibas irr atgreesēes. Mehs sinnam no Deewa wahrdeem, ka tas swehtais Gars ne nahf neween kad, bet arri ka tas patš gribb, zilwekam pascham ne sinnoht un mannoht tas strahda pee zilweka firds. Tapat kâ zilweks par sawu meefigu peedfimschanu patš neneeka ne sin, tâ tas arri ne warr atgahdaht to brihdi un to stundu sawas garrigas atdfimschanas zaur sw. Garra. Kad tu tomehr tâ kâ ar warru zilweku gribbi peespeest, lai tas to atgahdina, tad ahtri tas noteek, ka tas kahdas swehtas juschanas, ko sawâ firde manna, par ihstenu un pilnigu atgreeschanohs turra un tad peewiffahs leelâ drohschibâ. Pee Metodistu draudsēs nu irr tahda mahziba, un zaur to tas noteek, ka paschi par sawu un arri par paganu atgreeschanohs peewiffahs un labbi ne isfchir, kas nahf no pascha un kas no sw. Deewa Garra. — Ar tahdu paschu pazeeschanu un dedfigu prahtu arri Amerikas Metodisti irr pubhejuschees ihpaschi par Indianeru atgreeschanohs. No 1822 g. tee fahfufchi Kanadas deenas-widdus puffe Indianeru kristigas draudsēs falassihf, kas nu taggad ewangeliuma gaischumâ dshwo. Taggad tur nu glufchi zittadi redsams, nelâ fennaf bijis. Tē trihs sawadas Indianeru ziltis, prohti Moak, Delaware- un Tschippura-ziltis, zitta prett zittu pa dauds gaddu fimeeneem kareojahs, kurreai buhtu

wirfrohka pahr zittahm; tur nekad ne bij meers, nekad schahm ziltim sawâ starpâ zitta fa-eeschana, kâ ween kareâ, tur ais leela naida neweena zilts zittas zilts wallodu ne runnaja; tur schahs ziltis zaur brandwihnu un zaur zittahm pohsta-leetahm, ko no Ciropas laudim peenehme, gandrihs jau bij beigufchees. Bet nu Deewa laipniba eefsch Kristus schahm ziltim atspihdejusi; taggad schahs trihs ziltis labbâ meerâ kohpâ dshwo, tahs irr labbas semmes-kohpejas palikkufchas, tahs paschas semmes, par ko winnu tehwi tehwi kahwufchees; taggad winnu behrni kohpâ weenâ fchola mahjahs, un weenâ tâ kâ ohtrâ wallodâ teem basnizās Deewa wahrde tohp fluddinati. Schee Indianeri taggad par gohdigeem deewabihjigeem laudim palikkufchi, kas zaur zittu neko ne isfchirrahs no Ciropas laudim, ka ween zaur sawu tumfchi-bruhnu moi farkan-bruhnu waigu un zaur sawu dedfigu Kristus-mihlestibu. No wiannu Metodistu miffionareem taggad tohp apfchopti kahdi 18 tuhftofchi un kahdi 4 tuhft. Indianeru behrni.

Wehl mums tē ja-apluhko tas leelu leelais semmes gabbals, kas no Udsona juhraas libkuma us wakkara puffi libds pat leelai Kluffai juhrai issteepjahs, wihs kohpâ kahdas 90 tuhftofchu Ojuhdses plattibâ. Scho semmi fauz par Udsoniu jeb brihwu Indianeru semmi. Tē schee Indianeri wehl dshwo pawiffam sawâ wakkâ, un tillai tai Udsona-beedribai irr brihw tē andeles pehz, fur gribb apmestees. Schi beedriba zehlfuees preefch 200 gaddeem, un sawu andeli dsennu wiffuwairaf ar wiffadu swehru ahdahm, ko no Indianereem pehrl par naudu, jeb arri par daschadahm Ciropas prezzehm eemihj. Schai beedribai ta labba flawa, ka ta taifni un gohdigi ar Indianereem apeetahs un tadehl arri labpraht to miffiones darbu pee

winneem kôhp un zil spehdama missionareem palihds. Tadeht schi beedriba arri pawiffam ne pahrdohd brandwihnu neds patte, neds zitteem pakauj. — Par schahs semmes leelo plattibu kâ now weenahds gaisê, tâ arri naw weenadi tee laudis, kas no wezzu wezzem laikeem tê dshwo. Tâhs mallas, kas prett deenas-widdus pussi stahw, irr augligas; tê brangi meschi, ohsoli, kawas, zehdera kôhki un egles; wairak prett seemeta pussi leelas klaijas weetas, klints kalni un esari un uppes, kas par leelako gadda pussi ar beesu leddu apfegtas. Indianeri, kas prett deenas-widdu dshwo, irr leeli no auguma, smuffi laudis, ar spihdoshahm azzim un garreem, melneem galwas matteem. Tee gehrbjahs ahdu mehteli, allasch ar kaxra-erohtscheem apbrunnoti, no dsmischanas stipri karrotaji un meddincefi. Jo wairak prett seemeta pussi tee dshwo, jo masaki un siblaki tee ierahdahs, jehschu eeksch sawas dshwes tee til neganti un grehku pilni naw, kâ winnu kaimini. Wiffu scho Indianeru flaitlis, kas sawâ starpâ atkal ischkirrahê pa dauds sawadahm ziltem un wallodahm, tilko irr kahdu 100 tuhstoschu. Ikkatrai ziltei saws ihpats wirsneeks, ko par Kaziku sawz. Tas missiones darbs pee scheem Indianereem tillai preeksch 40 gaddeem usnemts. Papreeksch Enlantes bifkayu draudse — tâ sawzahs ta ewangeliuma draudse Enlante, kas tur patte pirma un leelaka, un no kurras vehz Baptisti, Metodisti un zittas draudses ar laiku ischklirahs — tê to darbu eesahze pee teem Indianereem, kas prett deenas-widdu dshwo. Kahds mahzitajs, Wests wahrda, eeschelojees par scho Indianeru behdigu paganu buhschanu, tê eesahze to missiones darbu un drihs tas mannija, ka tê baggata missiones druhwa buhschoht. Kad pascham us Enlanti wajadseja atgreestees atpakkat, tad 1823 g. missionars Jones un 1825 g. missionars Koksens scho darbu usnehme. Scheem abbeem wircreem gan ar dauds grubtumeem bij jazihnijahs. No pirma galla schee Indianeri, no masohtnes pee meddinaschanas un aplahrt blandischanahs eeradduschu, nemas ne gribbeja dsirdeht no semmes kôhpschanahs un kahdeem ammata darbeem; nebehdneeki un kuhtri pee laut kahda darba, tee behdse no ikkatra publina un arri ne gribbeja ne dsirdeht no kahdas kristigas mahzibas. Tee lohtri apskaitahs, kad missionari tohs usrunnaja, lai sawus

behrnus dohdohd missionareem skohloht un audfinaht. Woi tad tohs turroht par sunneem, — tâ prassija, — kas par saweem behrneem ne behda. Ar laiku taf paklausija. Bet kad behrneem skohlâs arri wiffadus rohkas darbus mahzija, tad par to sadusmojahs un sozzija: Mchê sawus behrnus juns dewuschi, ka tee mahzahs no juns Deemu lubgt; bet juhs tohs darreet fewim par wehrgeem. Paschi tee behrni arri par brihnumu bij neganti; bet Deems dewe sawu swehtibu un ar laiku wiss labbaki palikke. Pee wezakeem un behrneem redseja, ka Deewa Gars pee winneem strahdaja. Ap 1839 g. wezzais Indianeru wirsneeks Pigwis Londones missiones beedribai tahdu grahamatu laide: Wirsch leeloht teem draugeem winnupsê leelas juhraz sazihit, ka pats effoht peenehmis balto zilweku tizzibu un zerroht to paschu stipri turreht lihds pat sawam gallam. Winnu dshwê taggad gluschi zittada effoht palikkusi nekâ eepreekschu bijusi. Wasniza gan effoht ustaisita, bet mahzitaja wehl truhfstoht: wirsch gauschi luhdsloht, lai tahdu pee winna atsuhsta. — Kad no Indianeru draudses schi grahamata tappe nodohsta missionaram Jonesam, ka tas to aishuhtitu us Londoni, tad weens Indianeris wehl sazzija: „Salki teem draugeem, ka tee steidsahs pee mums atnahkt un mums palihdsieht; tas laiks irr ihse un ta nahwe ahtri aishraun muhsu draugus un raddus; salki, lai jo ahtri steidsahs.“ Tahdas luhgichonas Londonê ne palikke ne paklausitas; ihpats mahzitajs scheem Indianereem tappe aishuhtihst. Ne fenn no turrenes missionars Roberts tâ raksta: „Esche Ufiman, pats leelakais wirsneeks vehz sawas kristischanas pa brihscham atstahj sawus laudis, apmettahs us kahdu laiku muhsu stanzia; tê tas mahzahs Deema wahrds un vehz atkal sawâ meschâ atgreeschahs. Kad pahnahzis mahjâs, tad winna laudis winnam tilko wallas dohd isgulletees; winnam tad if stundas jastahsta par tahm swehtahm leetahm, ko pee mums irr mahzijeek. Arri no tahkofahm malalahm laudis prassija vehz mahzitajeem un tapeh; tee missionari arri ne kawejahs sawu darbu tahlah west. Tee 1840 g. nosuhstija kahdu skohlmeisteru 125 juhdses semmes no sawas stanzias paganu widdu. Tam wirham tur labbi isdewahs, un no turrenes vehz 2 gaddeem wehl tahlafi jaunu stanziu ustaisija, un til leela tur bij ta Kunga swehtiba.

ka atkal peh; diwi gaddeem ihpats missionars tur apmettehs. Par wiffu scho mallu taggad no Indianereem pee muhsu tizzibas atgreesfi libdf 2000 dwehselehm un ifnogaddus zaur Deewa schelastibu schis skaitlis wairojahs.

Kad tas darbs pee deenas-widdus Indianereem til labbi isdewahs, tad Udsona-beedriba arri zereja, ka pee teem prett seemela pussi dsihwodameem Indianereem tapat isdohschotees. Tadeht schi beedriba lubdse Metodistu-draudfi, lai sawus missionarus arri pee scheem Indianereem nosuhtha; zil warredama soblija teem peepalibdscht. Ar preeku Metodistu-draudse schai lubgschanai vaklausija, un no 1840 g. tur winnas missionari strahda 6 stanziäs, kas no Udsona juhraas libfluma libdf leelam Winnipag-eseram leelä starpibä zits no zitta strahda. Schee wihri libdf ar skohlneekem, kas no pascheem Indianereem isnemti, nepeekuffuschchi pahistaiga tahsus leddus un sneega tulfneschus, pa mallu mallahm Kristus saldu ewangeliumu fluddina, un jebichu tee tohs iskliduschus Indianerus ne warr leeläs draudfäs sapulzinaht, tad taf 1843 g. kahds kristihts Indianeris Vondonä no missiones swehtkeem atnahzis warreja stahstibt, ka no winna laudim jaw kahdi 3000 effoht pee kristigas tizzibas atgreesuschees. Wiasch fazzija: „Schkehpu un stohpu pee mums wairs newaid; muhsu laudis schohs kaxa-ribkus nomettuschchi; swehta bibbele taggad winnu schkehpis un dseesmu grahmata taggad winnu stohpa; zitti no mums jaw par ewangeliuma mahzitajeem-palikkuschchi.“ — Tä tad arri schinnis malläs tas missiones darbs, lai arri buhtu lehnäm, tomehr eet us preekschu. Kad par scheem Indianereem jums eefahku stahstibt, tad peeminnejam Jesaija ta praweefcha wahrduš (57. 14.): Lihdsinajeet, lihdsinajeet, padarreet to zellu, atnemmeet tahs peedaufschanas no ta zellä mannu kauschu. Un taggad mehš peeleekam Mikkus ta praweefcha wahrduš (2, 13.): Weens zauri-laufitais uslahps winnu preekschä, tee laufihš zauri un ees zaur teem wahrdeem, un isees tur ahra, un winnu Pehniusch teem ees preekschä, un tas Kungs winnu preeksch-gallä. Teescham tu Kungs Jesu effi tas zauri-laufitais, Deewš swehtais Garš tu effi tas zauri-laufitais! Wiffi leddi lai kuhst preeksch tawas taifnibas faules, wiffi peedaufschanas akmini lai atwekshs no to paganu firde durwim un kappeem,

wiffi eemesli lai tohy atmetti, wiffa pohsta-negantiba lai tohy isdelmeta, ka tas dabrs salko un seed, fur libdf schim wehl tas sahtans walda; Zianas muhri lai stiprinajahs un pa-augstinajahs par stipru pilli un patwehrumu muhschigi! Gr.

Bauskas missiones-swehtfi tai Stä Oktoberi 1862.

Schurpu turpu tohy tahdi swehtfi swinneti, un Amisšs par tahdu swehtku lobschumu un jaukumu jau rakstihš un lasihš; mehš no saweem missiones-swehtkeem nelahdu brangumu no sawas puffes ne warram stahstibt. Deewa namš gan nu bij pilnahš lä zittös swehtkös jeb swehtdeenäs; jo bija ir no zittahm draudsehm weefi atnahkuschchi, bet ne nelahds ihpachchi preeksch schihš deenas taifihš jaukums. Gaidihš weefš, missionars Krone, jau atbrauzä 7tä Oktobera waklarä. Minnetä swehtku deenä pulksten 11tös sapulzejahs Deewa nammä bes zitteem weeseem arri kahdi 5 mahzitaji, un missionars Krone fazzija Wahzu walledä spreddiki pah Dahwida 97 dseemas 7to perschu. Gefahkumä wiasch isstahstija, kapeh; missionari atstahj sawu tehwasemmi, sawus peederrigus un raddus, un no-eet us tahtahm sweschahm semmehm paganeem par mahzitajeem. Woi winni schē ne warretu maifi nopelnihš? Al ne, tamdeht winni ne eet us paganu semmehm, bet winnus skubbina turpu eet tee wahrdi: „Gita pa wiffu pasauli un pasluddinajeet to preezas mahzibu wiffai raddibai.“ (Mark. 16, 15.) Missionareem sweschumä lohti gruhti klahjahs. Winnu semmu eedshwotaji tohs nizzina, mohza, ir zittus nokauj. Winneem dauds flimmbas japyrzesch, lo tehwasemmē nemas ne pasihst; dauds naudas istehre, kamehr turpu no-eet; fur tad wehl schahdas tahdas listas, kas zellä atgaddahs; arweenu breesmas no sagleem, laupitajeem un sleslaweem. Un tad ar paganu atgreeschanu nemas ne eet til ahtri us preekschu lä dohma, aiseet pahris gaddi un wehl wairak, kamehr drihkt kahdä weetä apmettees dsihwoht. Bet pazeeschanu winneem til dohdoht tee wahrdi: „Mannam wahrdam ne buhs tulfcham atpakkat greestees“ un „heidscht wajaga til weenam gannam un weenam gannamam pulkam buht.“ — Spreddiki wiasch wehl wairak stahstija tä: „Ne wajaga dohmaht, ka Kihneseri no ta dsihwa Deewa nelo ne

finn un jau pateesi esku bildes par riktigo Deewu turr. Arri ne wajaga dohmaht, ka wiini nemas ne isfchirr labbu no fauna; wiini sinu gan, ka weens dshws Deews irr, kas wissu raddijis; wiini finn, ka zilwekam irr nemirstama dwehsele un ka zilweks weentreis augfcham zelsees un taps teefahs. Tapehz wiini mahza, ka ne buhs sagt, ne buhs nofaut, no wisseem flilteem netiflumeem buhs isfargatees. Bet ka to ihsteni darriht, to wiini ne finn. Bahr fawa dumja elka-deewa kalposchanu wiini paschi jau fahl kaunetees, un ka tad preekscha lassihst Dahwida wahrds pee winneem peepildahs. Kahdu reis praffiju zittus mahzitus Aihneserus, kas arri elka-deewus peeluhds: woi juhs arri pateesi tizzeet, ka schihs bildes jums warr palihdseht, un wiini kaunedamees fazzija: „Ne tizzam wis, bet mehs to til darram to dumju kauschu deht, lai wiini tabs peeluhds.“ Zitta reisa eegahju pabriki, fur elka-deewus taifa, — scho darbu labpraht neweenam ne grihb rahdiht, — un praffiju: Ko tahdi deewi jums warr palihdseht, kam juhs paschi rohkas un kahjas peeleezeet? un tee kaunedamees mannim atbildeja: „Mehs jau winneem ne tizzam, bet wajaga israhditees ittin ka pateesi tizzetu; jo kad neweens bildehm ne kalpotu, tad mums maises peetruhtu.“ — Weentreis dabbuja weens Aihneseris kristigas grahmatas, kas jau papreekschu fawas dumjas elka-deewa kalposchanas deht kaunejabs; — winsch tannis lassijis dohmaja patz pee fewim: „Buhz gan japaleef par kristigu zilweku, kristigeem tatschu taifniba;“ tomehr winsch wehl kaunejabs no zitteem paganeem elka-deewa bildes itt peepeschi atmeht.

(Turplikam beigums.)

Missiones sinuas.

India. Daudf „Latweeschu Awischi“ lassita-jeem patiks sinnaht, ka tas 13ta Maiji Aihga eefwehtihst pirmas Widsemes-Indias missionars Arnolds Nerlings pehz lohti laimiga zekka (pehz 93 deenahm) 26ta Septembert irr Madras (India) notappis. Tas irr lihds ar saweem pawaddoneem, missionaru Schanzi is Dresdenes un missionaru Audmannu is Greizes, no Indias Lutteru missionareem ar leelu firde-preeku usnemt

un leef wisseem mihskeem Widsemneeseem, ihpafchi teem, kas pee wiina eefwehtischanas klahht bijusch, firsnigas labbdeenas teikt! Mehns no fawas puffes pawehlam scho jaunu strahdneeku ta Runga wihna-kalna mihtu tehwasemmies eedshwotaju mihslestibai un peeminnai. — Id.

Sluddinaschanas.

Lehtu un lohti labbu **sahbaku=fuehri**, kas wissadu abdu turra mihsstu un wesselu un aissfarga, ka uhdens sabkafos ne eewelkabs, — warr dabbuht **Adolf Kleinholza** zittreiseja P. G. Hannemann a zigarru-bohde, **Aihga**, masa Kalleja estä Nr. 25. 1

Tai nakti no 7ta us 8ta Nowembert f. g. **Blihdenes Mass-Schlectneeku** mahjas irr no stakka isfagts weens melni bruhns ehxfelis pahri par 2 gaddeem wez, no widdeja leeluma, ar ihfahm krehpehm (matteem), freisa puffe tam pee kalla waina, ko „mahras pihni“ sauz — lihds ar kalteem reddeku ratteem un aissjuhju. Kas par to sahdsibas peenahfchanu flaidru sinu warr doht, tas dabbuhs **10 rubufus** pateizibas malfas pee Blihdenes pagasta teefas.

Blihdent, tai 13ta Nowembert 1862. 1

(Nr. 279.)

Wissi tee, kam pee tabs atstahstas mantas ta nomiruscha Krohna **Auzumuischas Klingerbajaru** fainneela **Sandera Bajara** jeklahdas praffischanas buhtu, tohp usfautti, lihds **12tam Janwarim 1863** pee schihs teefas peereiktees un beidsiht tanni nolitta isflehghschanas terminä ar flaidrahm peerahdischanahm atnahkt. Pehz ta laika neweens wairs ne taps peenemts. Krohna Auzumuischas pag. teefä, 16ta Nowembert 1862. 2

(Nr. 1341.)

(S. B.)

Peefehdetajs A. Walter.

Teefas-sfrehweris Berg.

Tee pee **Jaunpils** pagasta peerastiti un usfruhshu nandas isdeenefchanu islaisti lohjekli, ka: **Fris Kanzis, Fris Fijohle, Virgin Waktis** un **Franz Wilks**, tohp zaur scho no Jaunpils pagasta-teefas usazignati lihds **1mam Janwarim 1863** to pilnu naudas-summu no 300 rubl. f. par satru pee schihs pagasta-teefas eemalfahht, jo par to nandu irr wehlehts pee nahkamas nekrubshu-nodohfchanas tahdeem ispirktees, kas jaw nandu eedeenejuschi, bet fehbaku buhs jamafsa 570 rubl. f. 2

Jaunpils pagasta-teefä, 14ta Nowembert 1862.

(Nr. 322.)

(S. B.)

J. Schepski, pagasta wez.

G. W. Ronkewig, teefas-sfrehw.